

Козаченко Л. А., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3645-4066

e-mail: kozachenko15@ukr.net

Крамаренко І. С., кандидат економічних наук, доцент, декан факультету права та соціально-освітніх технологій Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини Університету «Україна», м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0002-0417-0918

e-mail: Irinamk86@gmail.com

Кириленко А. В., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

e-mail: annakirilenko9633@ukr.net

Ефективність управління економічною системою Причорноморського регіону як вагомий інструмент розвитку інвестиційного потенціалу

Анотація. Недостатня ефективність систем міжрегіональних розподілу доходів і ресурсів, відсутність стійких структурно-інноваційних зрушень у розвитку економіки регіонів, недостатня ефективність фінансових та інвестиційних механізмів подолання кризових явищ, розбалансованість виробничого потенціалу створюють перешкоди для реструктуризації та модернізації господарського комплексу в умовах нагальної необхідності переходу на нові технологічні уклади та забезпечення ефективного використання ресурсного потенціалу регіонів. Метою статті є обґрунтування ефективності управління економічною системою Причорноморського регіону як вагомий інструмент розвитку інвестиційного потенціалу. Доведено, що розробка стратегічних рішень щодо удосконалення механізмів управління економічною системою регіону повинна базуватися на результатах постійного моніторингу основних показників соціально-економічного розвитку регіону, що дає підстави для розроблення першочергових заходів та комплексних стратегічних рішень щодо вдосконалення механізмів управління економічною системою регіону. Розроблено методичні підходи оцінки ефективності управління економічною системою регіону у трансформаційних умовах. Відповідно до авторського підходу проведено діагностику ефективності управління економічною системою у розрізі областей Причорноморського регіону. Доведено, що одним з найважливіших стратегічних завдань, що постають перед нашою країною, є формування сприятливого інвестиційного клімату як базової передумови запуску процесів активного розвитку, відтворення і ефективного використання інвестиційного потенціалу на всіх рівнях. Від реалізації цього завдання залежить можливість виходу країни зі стану рецесії, структурна перебудова й підвищення конкурентоспроможності національної економіки та її подальша соціально-економічна динаміка.

Ключові слова: ефективність управління; економічна система; «профіль управління економічною системою»; інвестиційний потенціал; Причорноморський регіон.

Kozachenko Liliia, Ph. D. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department accounting and taxation, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Kramarenko Irina, Ph. D. (Economics), Associate Professor, Dean of the Faculty of Law and Social and Information Technologies, Mykolaiv Interregional Institute of Human Development of the "Ukraine" University, Mykolaiv, Ukraine

Kurylenko Anna, applicant for higher education of Accounting and Finance Faculty, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Economic System Management of The Black Sea Region Efficiency as a Significant Development Tool of Investment Potential

Abstract. Introduction. Insufficient efficiency of systems of inter-regional distribution of income and resources, lack of sustainable structural and innovative shifts in the development of regional economy, insufficient efficiency of financial and investment mechanisms to overcome crisis phenomena, imbalance of production potential create obstacles to restructuring and modernization of economic complexities of economic complex and ensuring the efficient use of the region's resource potential.

Purpose. The purpose of the article is to justify the effectiveness of economic system management of the Black Sea region as a significant development tool of investment potential.

Results. It is proved that development of the strategic decisions on improving management mechanisms of economic system of the region should be based on the results of continuous monitoring of the main indicators in socio-economic development of the region, giving grounds for development of priority actions and comprehensive strategic solutions to improve the management mechanisms of the economic system of the region. Methodological approaches in evaluating management effectiveness of the economic system of the region in transformational conditions have been developed, that allows to determine the current level regarding similar indicators, which was achieved inside the country and their trends under the influence of regional factors, to form "economic system management profile", identify strong and weak points. Efficiency diagnostics of economic system management by oblasts in the Black sea region was performed in accordance with the author's approach. Based on the results of the analysis, it was determined, that the effectiveness of managing the economic system in all oblasts in the Black Sea region is approximately at the same level, which is 20 percent lower than the reference values for Ukraine. Negative is decrease in overall management efficiency in 2017 compared to 2015 in Mykolaiv and Kherson oblasts by 3.6 and 3.3%. Odessa oblast shows a certain growth (9.8%). However, within each of the oblasts there are certain problems that can be solved to improve region management efficiency.

Conclusions. It is proved that one of the most important strategic tasks that our country faces is to create a favorable investment climate as a basic prerequisite for launching active processes of development, reproduction and effective use of investment potential at all levels. The possibility of the country's exit from the recession, structural adjustment and improving competitiveness of the national economy and its further socio-economic dynamics depends on the implementation of this task.

Keywords: management efficiency; economic system; «economic system management profile»; investment potential; the Black sea region.

JEL Classification: E22, E27, R10, R11.

Постановка проблеми. В епоху інтенсифікації трансформаційних процесів, що характерні для сучасного етапу розвитку нашої країни, державна та регіональна політика повинна бути спрямована насамперед на підвищення стандартів життя населення й досягнення стійкого розвитку економічної системи регіону. Водночас, недостатня ефективність систем міжрегіональних розподілу доходів і ресурсів, відсутність стійких структурно-інноваційних зрушень у розвитку економіки регіонів, недостатня ефективність фінансових та інвестиційних механізмів подолання кризових явищ, розбалансованість виробничого потенціалу створюють перешкоди для реструктуризації та модернізації господарського комплексу в умовах нагальної необхідності переходу на нові технологічні уклади та забезпечення ефективного використання ресурсного потенціалу регіонів.

Внаслідок цього виникає потреба щодо розроблення комплексних стратегічних рішень щодо удосконалення механізмів управління економічною системою регіону, які мають ґрунтуватися на детальному аналізі поточного стану та наявних тенденцій розвитку економічного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню розвитку управління економічною системою присвячені праці відомих українських вчених, а саме: О. Амоші, Л. Басовського, Є. Бершеди, І. Бланка, Д. Бродського, А. Гойка, В. Горячука, О. Данілова, А. Дуки, В. Захарченка, Н. Кузьминчука, Т. Куценко, І. Іртищевої, В. Лагодієнка, О. Лайка, В. Лисюка, І. Мойсеєнка, Г. Монастирського, В. Осипова, А. Пересади, В. Савчука, В. Семенова, Т. Стройко, О. Солтисік, М. Стегней, О. Трута, Т. Уманець, Д. Черваньова, А. Череп, Н. Шлафман, Б. Щукіна та інші. Віддаючи належне досягнутим результатам, можна виділити низку недостатньо опрацьованих питань формування й розвитку інвестиційного потенціалу регіону як ефективного чинника розвитку його економічної системи.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є обґрунтування ефективності управління економічною системою Причорноморського регіону як вагомому інструменту розвитку інвестиційного потенціалу. До основних завдань, які були поставлені в статті, можна віднести: аналіз результатів постійного моніторингу основних показників соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону; обґрунтування методичних підходів оцінки ефективності управління економічною системою регіону у трансформаційних умовах; визначення стратегічних завдань й пріоритетів розвитку Причорноморського регіону на основні отриманих результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розробка стратегічних рішень щодо удосконалення механізмів управління економічною системою регіону повинна базуватися на результатах постійного моніторингу основних показників соціально-економічного розвитку регіону.

Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України, виявлення слабких сторін їх розвитку дає підстави для розроблення першочергових заходів та комплексних стратегічних рішень щодо удосконалення механізмів управління економічною системою регіону.

Погоджуємося з думкою Н. Кузьминчук та Т. Куценко, що за відсутності необхідної централізованої підтримки з боку держави перед регіонами постає проблема ефективної та адекватної регіональної політики, спрямованої на реформування економіки та залучення інвестицій, розроблення та здійснення планів розвитку територій, які б могли спиратися не на державні фінансові ресурси, а розраховувати на використання місцевого потенціалу. Для цього постає необхідність вивчення та оцінювання, з одного боку, внутрішньо регіональних інтересів та потреб, а з іншого – оцінювання власних можливостей їх задоволення на основі використання наявного

соціально-економічного потенціалу населення регіону [1, с. 270].

Економічна система регіону є складним поліструктурним утворенням, що складається з секторів, видів економічної діяльності, функціонування яких забезпечується відповідними ресурсами та механізмів управління, що виконують роль перерозподілу ресурсів як у межах регіону, так і між регіонами. У зв'язку з цим, є різні підходи до її визначення і структуризації складових. Зокрема О. Солтисік [2], розглядаючи економічну систему в якості важливої підсистеми регіонального господарства, пропонує виділяти у її складі 3 блоки:

– профільні галузі – сукупність видів економічної діяльності, що формують більшу частину валового регіонального продукту;

– соціальна інфраструктура, яка включає охорону здоров'я, освіту, управління, культуру, мистецтво тощо;

– непрофільні галузі – решта секторів економіки.

Такий підхід дозволяє виокремити найбільш продуктивні сектори економіки, що є або можуть стати головними точками зростання економіки.

Виходячи з класичних підходів до управління соціально-економічними системами, ефективність системи управління визначається за основними трьома напрямками:

1) Економічна ефективність визначає співвідношення результатів та витрат та виникає, коли таке співвідношення перевищує 1:

$$E = \frac{P}{B} > 1 \quad (1)$$

де E – економічна ефективність;

P – результати (прибуток, додана вартість, товарна продукція тощо);

B – витрати (фінансові, матеріальні, часові тощо).

2) Продуктивність функціонування системи – відображає рівень використання наявних ресурсів з позиції їх впливу на виробництво продукції чи послуг. При цьому погоджуємося з думкою Д. Бродької, що «в умовах трансформаційних процесів на всіх рівнях управління українськими підприємствами було допущено повне ігнорування проблеми продуктивності. Показник продуктивності так і не введено в практику статистичного обліку, що значно ускладнює зіставлення рівнів продуктивності між підприємствами. Відсутність відповідної інформаційної бази не дозволяє відстежувати динаміку продуктивності вітчизняних підприємств. А в сучасних умовах першочерговим завданням для підприємств має стати пошук резервів підвищення продуктивності підприємства, тобто тих можливостей, які є на підприємстві, але з різних причин не використовуються» [3].

Згідно з рекомендаціями Міжнародної організації праці продуктивність – це ефективність використання ресурсів: праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії,

інформації під час виробництва різних товарів і надання послуг [4, с. 96]

На рівні регіону продуктивність може визначатися як співвідношення обсягів виробництва товарів і послуг до обсягів затрачених ресурсів (праці, матеріальних ресурсів, інвестицій):

$$P_n = \frac{Q_g}{Q_n} \rightarrow \max \quad (2)$$

де P_n – продуктивність n -го ресурсу (фактору виробництва);

Q_g – обсяги вироблених товарів (послуг) за визначений період;

Q_n – обсяг (кількість) використаних ресурсів чи факторів виробництва за визначений період.

3) Результативність функціонування економічної системи опосередковано відображає дієвість та ефективність прийняття стратегічних та тактичних рішень на всіх рівнях регіонального адміністрування. На думку О. Трут, «... результативність – це ступінь досягнення запланованих результатів (запланованих завдань, цілей). Саме поняття «результат» стосовно функціонування та розвитку організації є дуже широким і багатоаспектним, оскільки для сучасних організацій характерно розмаїття цілей» [5].

Отже, результативність відображає ступінь досягнення цілей розвитку регіону на певний момент часу і характеризує оперативність та якість діяльності місцевих органів влади у регіоні. У загальному вираженні результативність визначається як відношення фактичних до планових показників:

$$R = \frac{P_f}{P_g} \geq 1 \quad (3)$$

де R – результативність управління економічною системою регіону;

P_f – фактичний показник реалізації певного виду діяльності;

P_g – цільовий показник.

Використання даних формул дозволить провести комплексну оцінку ефективності управління економічною системою у регіонах, здійснювати порівняльний, динамічний та структурний аналіз господарської діяльності на регіональному рівні.

Виходячи з мети нашого дослідження та доступності статистичних даних щодо оцінки ефективності у розрізі регіонів України, запропоновано систему одиничних показників оцінки, що відображені у таблиці 1.

Доцільно зазначити, що згідно з методичними рекомендаціями перелік та кількість показників можуть бути адаптовані відповідно до цілей дослідження, доповнені якісними показниками оцінки. Використання даної системи показників дозволить здійснити всебічний аналіз ефективності управління економічною системою регіону в умовах трансформації.

Таблиця 1 Критерії та показники оцінки ефективності управління економічною системою регіону

Критерії	Показники	Формула розрахунку	Позначення
Економічна ефективність (Е)	Загальна рентабельність господарюючих суб'єктів	$e1 = \frac{\Pi}{B} 100$	Π – валовий прибуток підприємств регіону, тис. грн В – валові витрати підприємств регіону, тис. грн
	Рентабельність інвестицій	$e2 = \frac{K1}{\Pi} 100$	K1 – капітальні інвестиції у розвиток регіону, тис. грн
	Прибутковість господарської діяльності	$e2 = \frac{\Pi}{Q}$	Q – обсяги реалізації товарів та послуг у регіоні
Соціальна ефективність (S)	Рівень безробіття	$s1 = \frac{B}{EАН} 100$	Б – чисельність безробітні, тис. осіб; ЕАН – чисельність економічно-активного населення, тис. осіб
	Середня заробітна плата	S2	Статистичний показник
	Обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на одного працюючого	$s3 = \frac{K}{ЧП}$	ЧП – чисельність працюючих, тис. осіб
Продуктивність (Р)	Продуктивність праці у регіоні	$p1 = \frac{Q}{ЧП} 100$	Q – обсяги реалізації товарів та послуг у регіоні
	Продуктивність використання основних засобів	$p2 = \frac{ВР}{ОФ}$	ОФ – первісна вартість основних засобів, тис. грн
	Продуктивність використання енергії	$p3 = \frac{ВР}{Е}$	ВРП – валовий регіональний продукт на душу населення у регіоні; Е – витрати енергії у регіоні, т нафтового еквіваленту
Результативність (R)	Виконання плану щодо економічного зростання	Обсяги $r1 = \frac{ВРП_f}{ВРП_n}$	ВРП _f – валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу фактичний, тис. грн; ВРП _ц – валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу плановий, грн
	Виконання плану щодо зростання наявних доходів у розрахунку на одну особу, грн	$r2 = \frac{ДО_f}{ДО_n}$	ДО _f – фактичні наявні доходи у розрахунку на одну особу, грн; ДО _n – планові доходи у розрахунку на одну особу в регіоні, грн
	Виконання плану щодо залучення прямих іноземних інвестицій у регіон у розрахунку на одну особу, дол. США	$r3 = \frac{I_f}{I_n}$	I _f – фактичний обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу в регіоні, дол. США; I _n – плановий обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу в регіоні, дол. США

Джерело: сформовано авторами

Результати розрахунків зваженого інтегрального показника свідчать, що ефективність управління економічною системою в усіх областях Причорно-морського регіону є приблизно на одному рівні, що на 20 відсотків є нижчим у порівнянні з еталонними значеннями по Україні. Негативним є зниження загальної ефективності управління у 2017 р. у порівнянні з 2015 р. у Миколаївській та Херсонській областях на 3,6 та 3,3% відповідно. Одеська область демонструє певне зростання (9,8%). У межах кожної з областей є певні проблеми, вирішення яких дозволить підвищити ефективність управління регіоном.

Миколаївська область лідирує за показниками соціальної ефективності (102% у 2015 р. та 94,3% у 2017 р.). Інші показники знаходяться у межах середніх

значень у порівнянні з іншими областями Причорно-морського регіону та є нижчими у порівнянні з еталонними значеннями по Україні. На рис. 1 наведено профіль ефективності управління економічною системою Миколаївської області.

Негативним є зниження окремих показників у 2017 р. у порівнянні з аналогічними даними за 2015 р., а саме показників соціальної ефективності та продуктивності використання ресурсів. На зниження показників економічної ефективності господарського сектору регіону значною мірою вплинули проблеми у функціонуванні фінансово-кредитної сфери, різке зростання цін на енергоносії та падіння попиту на продукцію на зовнішніх ринках.

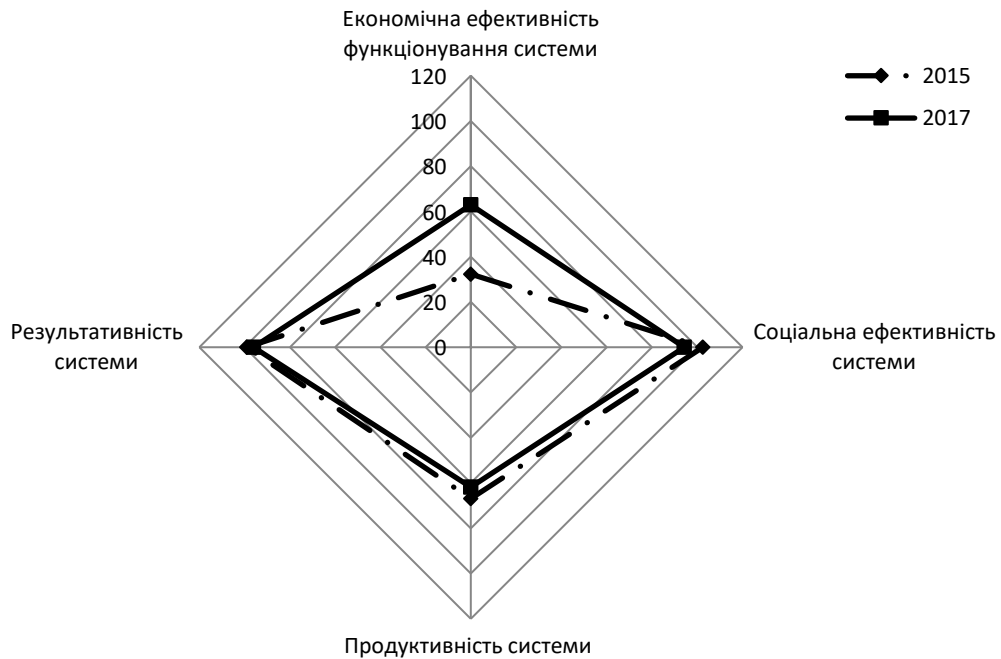

Рисунок 1 – Профіль ефективності управління економічною системою Миколаївської області за 2015-2017 рр.

Джерело: складено та розраховано за даними табл. 1 на основі [6-10]

Одеська область лідирує за показниками результативності системи управління (рис. 2). Проведені розрахунки показали, що в цілому управління економічною системою є на високому рівні, проте спостерігаються певні проблеми, що необхідно враховувати у процесі прийняття

стратегічних рішень: порівняно низький рівень прибутковості підприємств, що пов'язано зі зростанням виробничих витрат та загальним спадом ділової активності у регіоні внаслідок кризових явищ в економіці, недостатні темпи зростання доходів населення, погіршення ситуації з безробіттям.

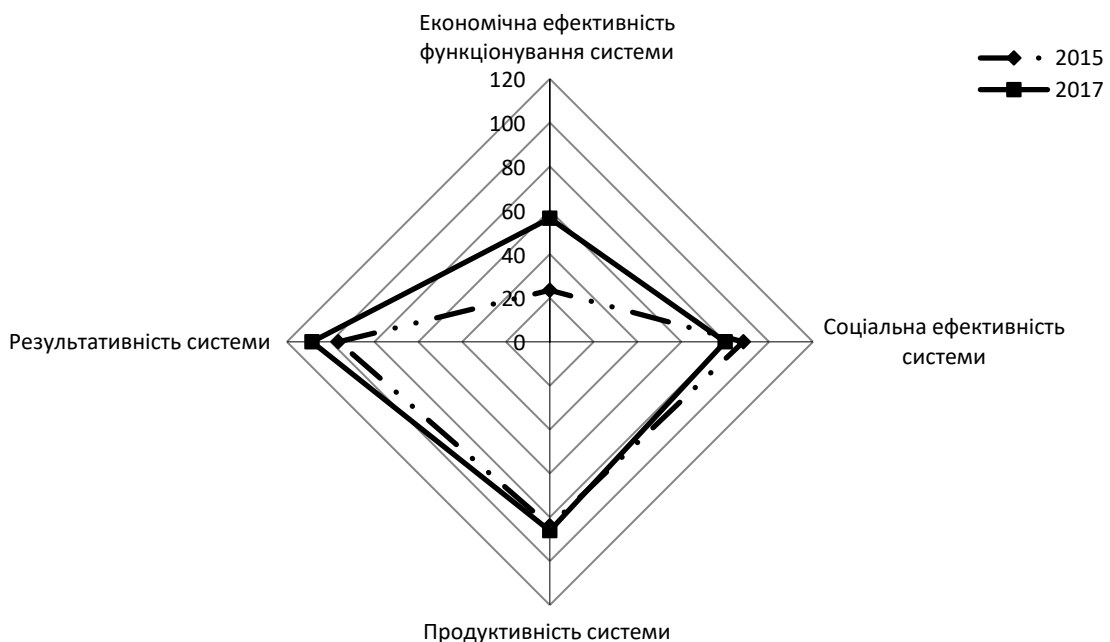

Рисунок 2 – Профіль ефективності управління економічною системою Одеської області за 2015-2017 рр.

Джерело: складено та розраховано за даними табл. 1 на основі [6-10]

Херсонська область займає найнижчі позиції у контексті управління економічною системою серед

інших областей Причорноморського регіону. Профіль ефективності управління у Херсонській області

наведено на рис. 3. Сильними сторонами Херсонської області є відносно високі показники результативності управління (104% у 2017). Спостерігається ряд проблем, що характерні для всіх областей Причорноморського регіону: низький рівень

прибутковості підприємств, скорочення чисельності зайнятих в економіці, зниження притоку прямих іноземних інвестицій, низький рівень інноваційного зростання та модернізації підприємств.

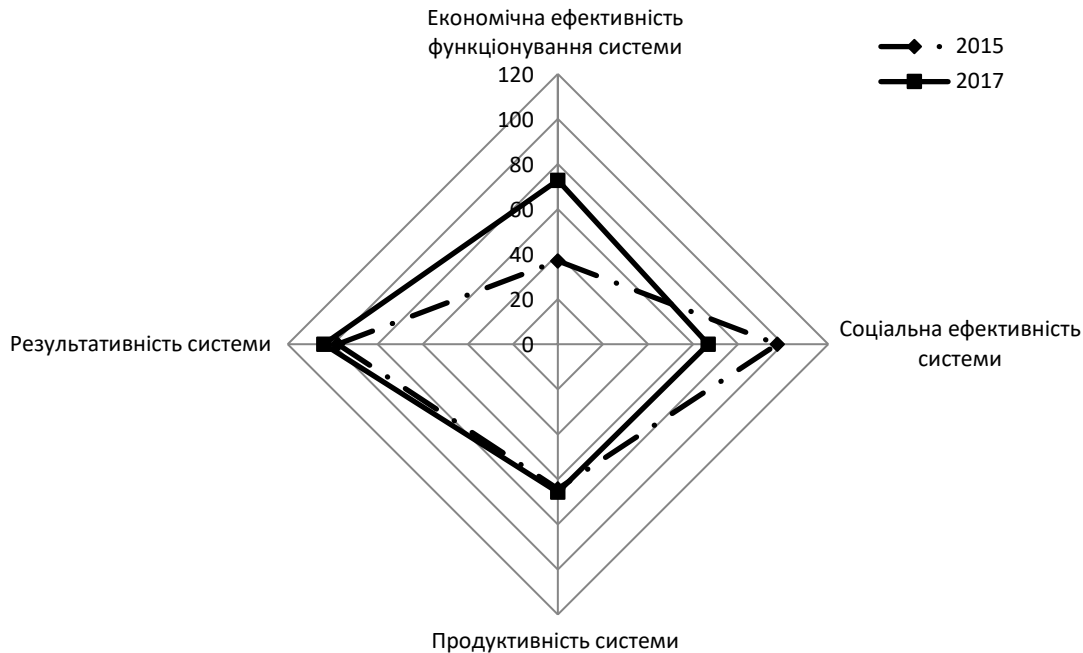

Рисунок 3 – Профіль ефективності управління економічною системою Херсонської області за 2015-2017 рр.

Джерело: складено та розраховано за даними табл. 1 на основі [6-10]

Основними напрямками підвищення ефективності використання наявного потенціалу Причорноморського регіону є: впровадження механізмів ефективного використання енергетичного та природноресурсного потенціалу; розбудова транспортної та ринкової інфраструктури, що дозволить підвищити рівень ділової активності підприємств; розроблення програм стимулювання інноваційної активності та модернізації підприємств; створення міжрегіональних кластерів, що сприятиме підвищенню ефективності використання наявних земельних та рекреаційних ресурсів; підвищення рівня сприятливості інвестиційного клімату у регіоні; створення умов для розвитку малого підприємництва.

Погоджуємося з думкою А. Мазур, що «перехід до ринкових відносин вимагає вдосконалення структури економічного середовища регіонів, спрямованого на комплексний їх розвиток, раціональне використання економічного потенціалу та ефективну взаємодію в господарському комплексі країни. Важливо, що під час переходу до ринкової економіки формується система територіально-виробничих комплексів різноманітних типів, триває процес розвитку єдиного господарського комплексу країни на основі міжгалузевих комплексів: паливно-енергетичного, машинобудівного, космічного, агропромислового, а також регіональних комплексів. Слід зазначити, що останні мали б стати важ-

ливими організаційними формами поєднання галузей ринкової спеціалізації з регіональною виробничою та соціальною інфраструктурами, тобто регіональним рівнем відтворення: виробництва, обміну, розподілу, споживання економічних благ на мезорівні» [11].

Висновки. Розроблено методичні підходи оцінки ефективності управління економічною системою регіону у трансформаційних умовах, що дозволяють визначити поточний рівень відносно аналогічних показників, що досягнуто у межах країни та їх тенденції під впливом регіональних чинників, формувати «профіль управління економічною системою», ідентифікувати сильні та слабкі місця.

Відповідно до авторського підходу проведено діагностику ефективності управління економічною системою у розрізі областей Причорноморського регіону. За результатами проведеного аналізу визначено, що ефективність управління економічною системою в усіх областях Причорноморського регіону є приблизно на одному рівні, що є на 20 відсотків нижчим у порівнянні з еталонними значеннями по Україні. Негативним є зниження загальної ефективності управління у 2017 р. у порівнянні з 2015 р. у Миколаївській та Херсонській областях. Одеська область демонструє певне зростання (9,8%). У кожній з областей є певні проблеми, вирішення яких дозволить підвищити ефективність управління

регіоном. Доведено, що одним з найважливіших стратегічних завдань, що постають перед нашою країною, є формування сприятливого інвестиційного клімату як базової передумови запуску процесів активного розвитку, відтворення та ефективного

використання інвестиційного потенціалу на всіх рівнях. Від реалізації цього завдання залежить можливість виходу країни зі стану рецесії, структурна перебудова й підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Література:

1. Кузьминчук Н. В., Куценко Т. М. Підходи до діагностики соціально-економічного потенціалу регіону як основи ефективної стратегії управління. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 4. С. 269–284.
2. Солтисік О. О. Системне моделювання сталого розвитку регіону. *Інфраструктура ринку*. 2017. Випуск 7. С. 419–424.
3. Бродська Д. В. Оцінка продуктивності підприємства як складова системи забезпечення його ефективного функціонування. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2012. Вип. 6(4) С. 111–117.
4. Завіновська Г. Т. Економіка праці: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 300 с.
5. Трут О. О. Про критерії управління та показники вимірювання результативності організації. *Торгівля, комерція, підприємництво*. 2014. Вип. 17. С. 153–156.
6. Регіони України: статистичний збірник / державна служба статистики України. Київ, 2018, Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 15.02.2020).
7. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік URL: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/05/Reytingova-otsinka-za-2017-rik-prezentatsiyini-materiali.pdf> (дата звернення 15.02.2020).
8. Звіт про виконання програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області за 2017 рік URL: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5b028891cfb75.pdf> (дата звернення 15.02.2020).
9. Звіт про виконання плану соціально-економічного розвитку Миколаївської області за 2017 рік. URL: <http://www.mk.gov.ua/store/files/1519830960.pdf> (дата звернення 15.02.2020).
10. Звіт про виконання плану соціально-економічного розвитку Херсонської області за 2017 рік URL: <http://khor.gov.ua/749-pro-zviti-shhodo-rezultativ-vikonannya-planu-zahodiv-z-realizatsiyi-u-2016-2017-rokah-strategiyi-rozvitku-hersonskoyi-oblasti-2020-rok> (дата звернення 15.02.2020).
11. Мазур А. Б. Управління економічним розвитком регіонів України. *Соціальна економіка*. 2016. № 2. С. 103–108.
12. Крамаренко І. С. Формування та розвиток регіонального інвестиційного потенціалу в умовах структурних трансформацій економіки: теорія, методологія та практика. Миколаїв: ФОП Швець В.М., 2019. 356 с.
13. Крамаренко І. С., Сенкевич О. Ф., Войт Д. С. Стратегічні доміанти формування і розвитку інвестиційного потенціалу: регіональні та національні особливості. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип.50, част.1. С.167-175.

References:

1. Kuzminchuk, N. V. & Kutsenko, T. M. (2016). Approaches to diagnostics of socio-economic potential of the region as a basis for effective management strategy. *Marketing and innovation management*, 4, 269–284 [in Ukrainian].
2. Soltisik, O. O. (2017). Systematic modeling of sustainable development of the region. *Market infrastructure*, 7, 419–424 [in Ukrainian].
3. Brodskaya, D. V. (2012). Assessment of enterprise productivity as a component of the system of ensuring its effective functioning. *Bulletin of Dnipropetrovsk University*, 6 (4), 111–117 [in Ukrainian].
4. Zavinovskaya, G. T. (2003), *Labor economics*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
5. Trut, O. O. (2014). Management criteria and performance measurement indicators of the organization. *Trade, commerce, entrepreneurship*, 17, 153–156 [in Ukrainian].
6. Regions of Ukraine: Statistical Collection (2018). *State Statistics Service of Ukraine*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukr.]
7. Monitoring of socio-economic development of regions for 2017 (2017). Retrieved from <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/05/Reytingova-otsinka-za-2017-rik-prezentatsiyini-materiali.pdf> [in Ukr.].
8. Report on implementation of the program of socio-economic and cultural development of the Odessa region for 2017 (2017). Retrieved from <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5b028891cfb75.pdf> [in Ukr.].
9. Report on the implementation of the socio-economic development plan of Mykolaiv region for 2017 (2017). Retrieved from <http://www.mk.gov.ua/store/files/1519830960.pdf> [in Ukr.]
10. Report on implementation of the plan of socio-economic development of Kherson region for 2017 (2017). from <http://khor.gov.ua/749-pro-zviti-shhodo-rezultativ-vikonannya-planu-zahodiv-z-realizatsiyi-u-2016-2017-rokakh-strategiyi-rozvitku-hersonskoyi-oblast-2020-rok> [in Ukr.]
11. Mazur, A. B. (2016). Management of economic development of regions of Ukraine. *Social Economy*, 2, 103–108 [in Ukrainian].
12. Kramarenko, I. S. (2019). *Formation and development of regional investment potential in conditions of structural transformations of economy: theory, methodology and practice*. Nikolaev: FOP Shvets V.M. [in Ukrainian].
13. Kramarenko, I. S., Senkevich, O. F. & Voit, D. S. (2020). Strategic dominants of investment potential formation and development: regional and national features. *Black Sea Economic Studies*, 50/1, 167-175 [in Ukrainian].

